

Dvě variace na jedno vítězství

Petr Kratochvíl

Volání stále sebevědomější ruské střední třídy po liberálních reformách jistě vyvolá reakci ze strany nového pána Kremlu. Jakou, to bude záviset na volebním výsledku a na reakci ruské veřejnosti.

Výsledek ruských prezidentských voleb je už před prvním kolem jasný – vyhraje Vladimir Putin. Putin totiž disponuje oproti opozičním kandidátům třemi výhodami, které činí jeho vítězství víceméně jistým. Těmto třem výhodám se v Rusku eufemisticky říká „administrativní zdroje“: 1) využití (kvazi)monopolního vlivu státu v řadě masmédií; 2) zneužívání prostředků ze státního rozpočtu na volební kampaň; 3) nátlak na státní zaměstnance, aby volili „správného“ kandidáta.

Jejich využití se osvědčilo. Připomeňme, že například při prezidentských volbách v roce 1996 byl prezident Jelcin v mnohem horší situaci než nyní Putin: jeho obliba kolísala kolem deseti procent a jeho strana byla také výrazně slabší než strana Putina. Přesto ale Jelcin díky efektivní kombinaci právě výše zmíněných „administrativních zdrojů“ zvítězil.

Přes jednoznačný výsledek se ale vyplácí Rusko po volbách pečlivě sledovat. Volání stále sebevědomější ruské střední třídy po liberálních reformách totiž zcela jistě vyvolá reakci ze strany nového pána Kremlu. Jakou, to bude záviset právě na volebním výsledku a na reakci ruské veřejnosti. V zásadě si přitom lze představit dva základní scénáře budoucího vývoje.

První a pravděpodobnější je Putinův triumf. Putin zvítězí nejspíše hned v prvním kole a ani přitom nebude potřebovat neobvyklé množství volebních manipulací. Demonstrace proběhnou jenom pár dní po volbách, a to ještě pouze v největších městech. Situace se velmi rychle stabilizuje a Putin formálně vyhlásí potřebu politických reforem, na něž však ve skutečnosti

nikdy nedojde. Paralelně bude pokračovat omezování západního vlivu v zemi – dojde k uzavírání opozičních médií (Novaja gazeta, Echo Moskvy) či k režimu neoloajálních neziskových organizací. Důsledkem bude společenská letargie a stagnace země.

Druhý scénář můžeme nazvat „v krvi utopená revoluce“. Je sice méně pravděpodobný, ale přesto se nedá zcela vyloučit. Volební manipulace totiž mohou vyvolat rozsáhlé protesty, které přerostou v celospolečenské odmítnutí putinovského režimu. Prezident v obavě před další barevnou revolucí mobilizuje své stoupence a vyvolá tak v některých částech země krvavé střety mezi oběma skupinami. To mu umožní s odkazem na hrozbu občanské války nasadit proti opozici ozbrojené síly a revoluci potlačit. Následně ovšem nedojde k návratu k normálnímu chodu země; místo toho budou velmi rychle omezena některá politická práva, opoziční strany zakázány a Rusko se stane typickým autoritářským státem.

Ačkoliv ani jeden z těchto scénářů není pro nás příliš příznivý, je zřejmé, že bychom neměli nečinně čekat, jak se situace vyvine. Naše země je známá kritikou států, které pošlapávají lidská práva. Zlí jazykové tvrdí, že Česko mnohem radši kritizuje Kubu či Bělorusko než velké a vlivné země jako Čínu nebo Rusko. Ruská demokracie ale naši podporu nyní potřebuje víc než kdy jindy od konce studené války. Snad si tedy česká diplomacie nenechá ujít příležitost ukázat, že jsme ochotni za demokratickými principy stát bez ohledu na to, kde a kým jsou porušovány.

☑ Autor je zástupcem ředitele Ústavu mezinárodních vztahů